

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**



Факультет психології
Кафедра клінічної та реабілітаційної психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Реабілітаційна психологія»
Спеціальність 053 «Психологія»
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “01” вересня 2023 р

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Клінічна психологія
Викладач (і)	Кулеша-Любінець М.М.
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	myroslava.kulesha@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Раз на тиждень відповідно до графіка консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є основні теорії в дослідженні функціонування особи з розладами психічного здоров'я у вітчизняній та зарубіжній клінічній психології; закономірності диференціальної діагностики патопсихологічних реєстр-синдромів в процесі клініко-психологічного дослідження; психотехнології збереження (відновлення) психічного здоров'я і психологічного благополуччя. Дисципліна поєднує теоретичні та прикладні аспекти таких галузей знань як «Загальна психологія», «Психофізіологія» та інші.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є розширити теоретичні уявлення студентів про особливості функціонування особи з розладами психічного здоров'я та сформувати практичні навички проведення диференціальної діагностики в процесі клініко-психологічного дослідження.

Основними цілями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями функціонування особи з розладами психічного здоров'я; оволодіння теорією, практикою клініко-психологічного дослідження та психодіагностики патопсихологічних реєстр-синдромів; розробка заходів з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладання, проблемно-пошуковий, активні методи навчання (аналіз клінічних випадків, метод дискусій, «мозговий штурм», метод ситуаційно-рольових ігор, майстер-класи, мультимедійні презентації та ін.)

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись їх.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технологій психологічної реабілітації, психологічної допомоги.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності,

приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР19. Організовувати і проводити реабілітаційно-психологічну роботу в умовах санаторно-курортного оздоровлення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24 год. / 8 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36 год./ 12 год.
самостійна робота	120 год. / 160 год.

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	053 Психологія	3	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Змістовий модуль I. ТЕМА 1: Вступ до клінічної психології (семінар №1) 1. Предмет та завдання клінічної психології. 2. Завдання клінічної психології у сфері охорони здоров'я, у сфері освіти та соціальної сфері. 3. Розділи клінічної психології. 4. Історія становлення клінічної психології.	2/1	2/1	8/10
ТЕМА 2: Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології (семінар №2) 1. Поняття та різновиди норми. 2. Співвідношення понять «патологія» та «розлад». Критерії визначення психічного розладу. 3. Позитивне, негативне, загальне здоров'я. Критерії психічного здоров'я. 4. Поняття «хвороба». Теоретичний конструкт хвороби. 5. Поняття «інвалідність» як крайня форма розладу. Психологія інвалідності.	2/0	2/1	8/10
ТЕМА 3: Особливості патопсихологічних реєстр-синдромів (семінар №3) 1. Поняття про симптоми психічних розладів. Позитивні та негативні симптоми. 2. Поняття про синдроми психічних розладів. Різновиди симптомів у синдромі (обов'язковий, додатковий та факультативний). 3. Класифікації розладів психіки і поведінки особистості (за МКХ-11 та DSM-5): короткий огляд. 4. Патопсихологічні реєстр-синдроми (шизофренічний, афективно-ендогенний, олігофренічний, психогенно-психотичний). 5. Патопсихологічні реєстр-синдроми (екзогенно-органічний, ендогенно-	2/1	2/0	8/10

<p>органічний, особистісно-аномальний, психогенно-невротичний).</p> <p>Практикум. Студенти у мікрогрупах створюють асоціативний малюнок-схему одного з патопсихологічних реєстр-синдромів.</p>			
<p>ТЕМА 4: Методологія клініко-психологічного дослідження (семінар №4)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета та завдання клініко- психологічного дослідження. Поняття про психологічний діагноз. 2. Нозологічна та описово- феноменологічна парадигми клініко-психологічного дослідження. 3. Індивідуально-орієнтований, патогенний та салютогенний підходи у клініко-психологічному дослідженні. 4. Діагностичні принципи-альтернативи розмежування психологічних феноменів і психопатологічних симптомів. 5. Етапи клініко-психологічного дослідження. <p>Вимоги до оформлення висновку клініко-психологічного дослідження.</p>	2/0	2/1	8/16
<p>ТЕМА 5: Основні методи та методики клініко-психологічного дослідження Семінари №5-6. Методи клініко- психологічного дослідження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічний експеримент та спостереження як основні методи клініко-психологічного дослідження. 2. Клініко-психологічне інтерв'ю як метод діагностики у психології. Принципи клініко-психологічного інтерв'ю. 3. Різновиди клініко-психологічного інтерв'ю у психології. 4. Структура клініко-психологічного інтерв'ю. Поняття про психічний статус особи. <p>Практикум. Студенти у мікрогрупах проводять клініко-психологічне інтерв'ю. Оцінка за інтерв'ю виставляється у журнал.</p> <p>Семінари №7-8. Основні методики клініко-психологічного дослідження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методики діагностики сприймання та уваги у клінічній психології. Диференціальна діагностика реєстр-синдромів за цими методиками. 2. Методики діагностики пам'яті у клінічній психології. Диференціальна діагностика реєстр-синдромів за цими методиками. 3. Методики діагностики мислення та інтелекту у клінічній психології. Диференціальна діагностика реєстр-синдромів за цими методиками. 4. Методики діагностики особистісних властивостей особистості (методика 	4/2	8/2	14/20

<p>Дембо-Рубінштейн, методика Спілберга-Ханіна, методика Леонгарда-Шмішека та ін.). Диференціальна діагностика регістр- синдромів за цими методиками.</p> <p>5. Спеціальні методики діагностики розладів психіки у клінічній психології (Опитувальник невротичних розладів, Госпітальна шкала тривоги та депресії HADS, PHQ-2, PHQ-9, міні-мульти ММРІ та ін.).</p> <p>6. Проективна психодіагностика у клінічній психології.</p> <p>Практикум. Студенти у парах проводять психодіагностику психічних процесів та особистісної сфери особистості (Методика Шульте, «10 слів» Лурії та методика Дембо-Рубінштейн). Оцінка за протоколи та висновок виставляється у журнал.</p>			
<p>ТЕМА 6: Невротичні розлади(семінар №9)</p> <p>1. Невротичні реакції, невротичні стани, невротичний розвиток особистості – співвідношення понять.</p> <p>2. Поняття та чинники розвитку невротичних розладів.</p> <p>3. Теорії виникнення невротичних розладів.</p> <p>4. Класифікація невротичних розладів.</p> <p>5. Особливості діагностики та корекції невротичних розладів.</p> <p>Практикум. Студенти демонструють мультимедійні презентації та корекційні вправи з теми. Оцінка за презентацію виставляється у журнал.</p>	2/1	2/1	8/10
<p>ТЕМА 7: Розлади, пов'язані зі стресом (семінар №10)</p> <p>1. Поняття про стрес, релізієнс, загальний адаптаційний синдром (Г.Сельє), механізми психологічного захисту, копінг-стратегії.</p> <p>2. Перша психологічна допомога при афективно-шокових реакціях (істерії, риданні, ступорі, нервовому тремтінні, агресивній реакції, паніці та ін.).</p> <p>3. Синдром втрати (гостре горе), клінічні ознаки. Етапи переживання горя.</p> <p>4. Поняття та чинники розвитку ПТСР.</p> <p>5. Критерії діагностики та психокорекції ПТСР.</p> <p>Практикум. Студенти у групах демонструють алгоритм надання ППД при різних станах (істерії, риданні, ступорі, нервовому тремтінні, агресивній реакції, паніці та ін.)</p>	2/0	2/1	8/10
<p>ТЕМА 8: Психосоматичні розлади(семінар №11)</p> <p>1. Психосоматичні розлади та соматопсихічні розлади – порівняння</p>	2/0	2/1	8/10

<p>понять.</p> <ol style="list-style-type: none"> Психосоматичні співвідношення в межах норми та розладу. Чинники розвитку психосоматичних розладів. Класифікація психосоматичних розладів (за О. Чабаном, О. Хаустовою). Особливості діагностики та корекції психосоматичних розладів. 			
<p>ТЕМА 9: Розлади особистості (семінар №12)</p> <ol style="list-style-type: none"> Акцентуації характеру та розлади особистості – співвідношення понять. Чинники розладів особистості. Критерії діагностики розладів особистості. Вікові особливості розвитку розладів особистості. Класифікація розладів особистості. Основи діагностики та корекції розладів особистості. 	2/1	2/1	8/10
<p>ТЕМА 10: Спеціальна клінічна психологія (семінар №13)</p> <ol style="list-style-type: none"> Психологія хворих з внутрішніми захворюваннями. Специфіка діяльності клінічного психолога в терапевтичному відділенні. Психологія хворих з акушерською та гінекологічною патологією. Специфіка діяльності клінічного психолога в гінекологічному відділенні. Психологія хворих в доопераційний та післяопераційний період. Специфіка діяльності клінічного психолога в хірургічному відділенні. Психологія хворих з інфекційними захворюваннями. Специфіка діяльності клінічного психолога в інфекційному відділенні. Психологія хворих з косметичними вадами та вадами органів чуття. Специфіка діяльності клінічного психолога в дерматологічному відділенні. Психологія хворих з онкопатологією. Специфіка діяльності клінічного психолога з важкохворими. Психологія хворих з психічними розладами. Специфіка діяльності клінічного психолога в центрах психічного здоров'я. 	-	2/0	8/10
<p>ТЕМА 11: Вікова клінічна психологія (семінар №14)</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття про дизонтогенез. Класифікацією типів дизонтогенезу. 	-	2/1	8/10

<p>2. Невротичні розлади в період новонародженості, немовляти тараннього дитинства.</p> <p>3. Невротичні розлади в дітей дошкільного та молодшого шкільноговіку.</p> <p>4. Невротичні розлади в підлітків.</p> <p>5. Психопатологія ранньої юності.</p> <p>Психічні особливості та невротики розлади в людей періоду дорослості та людей похилого віку.</p>			
<p>ТЕМА 12: Психологія хворого та лікувального середовища (семінар №15)</p> <p>1. Психологія сучасного хворого.</p> <p>2. Об'єктивна важкість захворювання та внутрішня картина хвороби.Складові внутрішньої картини здоров'я.</p> <p>3. Типи психологічного ставлення до хвороби. Поняття про агравацію, симуляцію, дисимуляцію.</p> <p>4. Психологічні особливості лікувального середовища. Поняття про госпіталізм.</p> <p>5. Психологія медичного працівника, його комунікативна компетентність. Поняття про ятрогенію.</p> <p>Психологічні особливості санаторно-курортного оздоровлення</p>	2/1	2/0	8/10
<p>ТЕМА 13: Основи психології здоров'я. Коучинг здоров'я (семінар №16)</p> <p>1. Поняття та складові здоров'я. Рівні здоров'я.</p> <p>2. Складові внутрішньої картини здоров'я.</p> <p>3. Методи коучингу здоров'я.</p> <p>4. Програми охорони психічного здоров'я в Україні. Міжнародний день психічного здоров'я.</p>	2/1	2/0	8/10
<p>ТЕМА 14: Методи клініко- психологічної інтервенції (семінари №17-18)</p> <p>1. Психогігієна у клінічній психології. Завдання та методи психогігієни. Психоедукація.</p> <p>2. Поняття про психопрофілактику. Етапи психопрофілактики (первинна, вторинна, третинна).</p>	-	4/1	10/14

<p>3. Консультативна діяльність у клінічній психології.</p> <p>4. Сучасні напрямки психотерапії в клінічній психології.</p> <p>5. Особливості реабілітації у клінічній психології. Еклектизм і інтеграція методів клініко-психологічної інтервенції.</p> <p>Практикум. Студенти проводять просвітницький (профілактичний) захід та/або консультацію (за потреби) з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості у громаді, в закладі освіти чи закладі охорони здоров'я (на вибір). Оцінка за проведений захід виставляється у журнал.</p>			
ЗАГ.:	24/2	36/12	120/160

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів навчання з навчальної дисципліни, є: - своєчасне і у повному обсязі виконання всіх навчальних завдань, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни; - глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах; - вміння самостійно аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку; - вміння застосовувати методи психологічної діагностики та психопрофілактики на практиці; - вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.</p> <p>Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою, де 50 балів відводиться на оцінку усних та письмових відповідей студентів (тестування, презентації, виконання самостійної роботи та контрольної роботи) і 50 балів – на оцінювання відповідей студентів на екзамені. Мінімальний бал допуску до екзамену – 25 б. Якщо студенти набирають за семестр чи / та за екзамен 24 б і менше, то вони складають екзамен повторно.</p> <p><u>Поточний та модульний контроль (50 балів).</u> На семінарських заняттях студенти за усну відповідь та письмову відповідь (тестування) максимально можуть отримати 5 балів. При цьому, студенти здійснюють огляд літератури за ключовими поняттями теми, анотують та конспектують першоджерела, оформляють відповіді на питання семінару у вигляді асоціативних малюнків-схем, розглядають клінічні випадки (кейси), дискутують з приводу напрямків психологічної допомоги особам, розробляють просвітницькі заходи чи консультування (на вибір) з питань</p>
--	--

збереження психічного здоров'я і психологічного благополуччя особистості. Усне опитування студентів може здійснюватись індивідуально та фронтально.

Оцінка «**відмінно**» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем курсу, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. Притім, знання мають бути осмисленими, що виявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до виконання завдань не лише у форматі репродукції, а й з елементами креативності.

Оцінка «**добре**» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем з дисципліни «Клінічна психологія», які передбачені навчальною програмою. Притім, знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка «**задовільно**» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем з курсу, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Самостійна робота

Самостійна робота студентів максимально оцінюється залежно від виду роботи. За генограму – 2 бали; за підбір методик діагностики – 3 бали; за проведення методик і оформлення висновку клініко-психологічного дослідження – 3 бали; за аналіз художніх фільмів – 2 бали; за конспект про ігротерапію – 2 бали; за проведення просвітницького заходу чи консультації (на вибір) для громади з питань збереження психічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості – 3 бали.

Сукупна кількість балів за самостійну роботу – 14 балів.

Вимоги до оцінювання самостійної роботи студентів.

Завдання, що оцінюються у 2 бали:

2 бали виставляється у тих випадках, якщо завдання здані вчасно і в повному обсязі з дотриманням правил академічної доброчесності.

1 бал виставляється, якщо завдання не здано у повному обсязі або невчасно. 0 балів виставляється, якщо завдання не здано.

Завдання, що оцінюються у 3 балів:

3 бали виставляється, якщо завдання виконане вчасно і в повному обсязі з дотриманням

правила академічної доброчесності, є креативними, відповідає обраній темі і меті.

2 бали виставляється, якщо завдання виконане не в повному обсязі, або дещо не відповідає обраній темі чи вимогам, є певні неточності у змісті, не вказано джерела.

1 бал виставляється, якщо завдання не здано у повному обсязі або невчасно, зміст поданий невірно. Обалів виставляється, якщо завдання не виконано.

Вимоги до просвітницького заходу з питань збереження психічного здоров'я особистості.

Виступ на просвітницьку тематику є формою самостійної роботи студентів під час вивчення дисципліни.

Метою заходу є поглиблення знань про методи збереження та відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя особистості та спроба практичної реалізації просвітницького напрямку діяльності психолога.

Оцінювання виступу студентів здійснює викладач за орієнтовною анкетною. Критеріями оцінювання є досягнення мети, актуальність теми, відповідність теми виступу та аудиторії, тривалість, доступність викладу, використання унаочнення, дотримання структури виступу, наявність зворотного зв'язку, комунікативні здібності.

Вимоги до оцінювання просвітницького заходу, що оцінюється у 3 бали:

3 бали виставляється, якщо завдання актуальне, виконано вчасно і в повному обсязі, відповідає обраній темі і меті, триває не менше 15-20 хв., є доступним для аудиторії, використовуються унаочнення, дотримана структура виступу, наявний зворотній зв'язок, проявлені комунікативні здібності, результати представлені у соцмережах (скрін).

2 бали виставляються, якщо завдання актуальне, виконано вчасно, але не в повному обсязі, є помилки; відповідає обраній темі і меті, триває менше 10 хв., є малодоступним для аудиторії, унаочнення не використовуються, дотримана структура виступу, зворотній зв'язок наявний частково, проявлені комунікативні здібності, результати представлені у соцмережах (скрін).

1 бал виставляються, якщо завдання актуальне, виконано вчасно, але не в повному обсязі, є помилки; мало відповідає обраній темі і меті, триває менше 10 хв., є малодоступним для аудиторії, унаочнення не використовуються, не дотримана структура виступу, зворотного зв'язку немає, проявлені комунікативні здібності, результати не представлені у соцмережах.

0 балів виставляється, якщо завдання не виконано.

Для оперативного опитування студентів на семінарських заняттях використовують **тестовий контроль знань** з тем, які виносяться на самостійне опрацювання. Для цього передбачені завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, завдання на встановлення правильної відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності.

Сукупна кількість балів за тест – 5 балів.

Для оперативного опитування студентів на семінарських заняттях використовують *тестовий контроль знань* з тем, які виносяться на самостійне опрацювання. Для цього передбачені завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих, завдання на встановлення правильної відповідності, завдання на встановлення правильної послідовності.

Сукупна кількість балів за тест – 5 балів. Завдання з вибором однієї правильної відповіді передбачають перевірку цілої низки знань, умінь, навичок (знання термінів, процесів тощо, уміння конкретизувати, уміння виділяти головне, уміння визначати передумови, причини, сутність розвитку розладів психіки). Завдання вважається виконаним, якщо студент вказав правильний варіант відповіді, і оцінюється у 0,5 бала.

Завдання на встановлення правильної відповідності (логічні пари). До кожного завдання подано інформацію, що позначено цифрами (лівий стовпчик) та буквами (правий стовпчик). Виконуючи завдання, необхідно встановити відповідності між двома групами інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити логічні пари). Кожна правильно визначена логічна пара оцінюється в один бал. Максимальна кількість балів за завдання – 2. Завдання на встановлення правильної відповідності. До кожного завдання подано перелік процесів, симптомів тощо, позначених буквами. Їх необхіднорозташувати у правильній послідовності. Завдання вважається виконаним, якщо студент визначив правильну послідовність, і оцінюється в 1 бал.

Контрольна робота студентів максимально оцінюється у 5 балів. При цьому. 5 б. виставляється, коли питання контрольної роботи розкриті повністю, наведені приклади описаних явищ, подано обґрунтування виникнення того чи іншого явища. 4 б. виставляються у разі недостатнього аналізу явища, наведено лише один приклад, питання розкрито не в повній мірі, проте студент дав відповіді на всі питання. 3 б. за контрольну роботу виставляється, коли студент не відповів на одне питання контрольної роботи, дав часткові відповіді на решта і не навів приклади описаних явищ. 2 б. виставляється, коли студент не відповів на половину питань, проте дав часткові малозмістовні відповіді на решта. 1 б. виставляється студенту, який не відповів на жодне питання, або у відповідях не розкритий зміст питання.

Підсумковий контроль (50 балів) здійснюється у формі виконання письмових чи усних завдань або тестових екзаменаційних завдань (за рішенням кафедри). На екзамен виносяться питання програми навчальної дисципліни «Клінічна психологія», типові задачі, завдання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання та застосувати їх для вирішення практичних завдань. Мінімальний бал допуску до екзамену – 25 б. Якщо студент складає іспит на 24 б і менше – він має можливість скласти його повторно. Форми оцінювання в університеті

регламентуються згідно Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf) Облік навчальної роботи студентів здійснюється згідно Положення про електронний журнал обліку навчальної роботи здобувачів освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (нова редакція) (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/elektronni-zyrnal.pdf>)

У випадку неатестації здобувачів освіти з дисципліни «Клінічна психологія» студенти мають право повторно вивчення курсу, що регламентовано Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS <http://surl.li/dztlj>).

**Накопичування балів під час вивчення
дисципліни**

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції (тестування)	10
Семінарські заняття	15
Контрольна робота	10
Самостійна робота	15
Екзамен	50
Разом	100

Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу																
Види навчальної роботи	Навчальні тижні															Всього
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Лекції (тестування)				2	2		2			2	2					10
Семінарські заняття			5			5			5							15
Контрольна робота							5					5				10
Самостійна робота								5					10			15
Екзамен															50	50
Всього за тиждень	0	0	5	2	2	5	7	5	5	2	2	5	10	0	50	100
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Умови допуску до підсумкового контролю (іспит): студент допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови виконання всіх завдань, передбачених навчальною програмою курсу та набору 25 і більше балів (максимально – 50).</p> <p>Форма підсумкового контролю – екзамен.</p> <p>Форма здачі визначається згідно положень та наказів ректорату.</p>															
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – екзамен.															

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю згідно «ПОЛОЖЕННЯ про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (http://surl.li/dhrfb).
Пропуски занять (відпрацювання)	Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань внаслідок пропущених занять без поважних причин. Відрацювати пропущені заняття студенти зможуть письмово (виконати тести, написати контрольну роботу та ін.) або усно протягом місяця після пропущеного заняття або протягом тижня КСР. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами (polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf (pnu.edu.ua)).

Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до завершення вивчення навчального курсу групою. Ті, хто не виконали тести, практичні завдання, завдання самостійної роботи вчасно, повинні їх виконати, однак оцінка при цьому буде знижена відповідно до розроблених критеріїв. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування), викладач пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи, а пред'явлені студентом завдання не зараховуються.
Невідповідна поведінка під час занять	Неприйнятним для студентів Університету є: порушення норм моралі, що включає негідну поведінку; пропуски навчальних занять без поважної на то причини; вчинення дій, що перешкоджають здійсненню навчального процесу; порушення академічної доброчесності.
Додаткові бали	Можливі за бажанням студента (виконання індивідуального завдання, участь у волонтерських проєктах з питань збереження та відновлення психічного здоров'я).
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти здійснюється згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника neformalna_osvita.pdf (pnu.edu.ua) .

8. Рекомендована література

Основна:

1. Боуен Деніс Вступ до клінічної психології. Курс лекцій; пер. О.Карабчук Київ: Горобець, 2018. 152 с.
2. Галецька І. Клініко-психологічне дослідження: навч. пос. Львів, 2015. 242с.
3. Клінічна психологія: навчальний посібник / Укл. Ю. П. Никоненко. К., 2016. 368 с. URL: <http://surl.li/pcbhi>
4. Клінічна психодіагностика: практикум / Редактор-упорядник проф. М. В. Миколайський. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. 228 с.
5. Кулеша-Любінець М.М. Клінічна психологія: методичні рекомендації. 2-ге вид., доп. і перероб. Івано-Франківськ: Електронне видання, 2022. 72с.
6. Медична психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. К., 2014. 520 с.
7. Федосова Л. О. Клінічна психологія: навчальний посібник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с.
8. Чабан О.С., Хаустова О. О. Психосоматична медицина (аспекти діагностики та лікування). 2000.
9. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко. К.:Академвидав, 2012. 320 с.

Додаткова:

1. Андерсен К., Рьокхольт Е. Г., Рісе М. Групи психологічної підтримки для дітей та підлітків, які втратили близьких людей. Методичний посібник, 2017. 224с.
2. Асанова А., Хаустова О. Типові складні ситуації у взаємодії лікар-пацієнт в залежності від особистісних особливостей і психічного

- стану реагування пацієнта. URL: <http://surl.li/pcbif>
3. Бессел ван дер Колк. Тіло пам'ятає все. Яку роль психологічна травма відіграє в житті людини і які техніки допомагають її подолати / пер. з англ. І. Чорного. К.: Форс Україна, 2021. 464 с.
 4. Буцька Л., Шкраб»юк В., Кулеша-Любінець М. Сучасні концепції механізмів виникнення та розвитку больових синдромів невісцерального походження у осіб, що працюють в умовах високих психофізичних навантажень. Огляд літератури. DIGITAL TRANSFORMATION OF SOCIETY: THEORETICAL AND APPLIED APPROACHES / Edited by M. WierzbikStrońska, O.Nestorenko, Monograph 46, University of Technology, Katowice, 2021, 659 с., С. 535-548. URL: <http://surl.li/pcbvj>
 5. Ведмідь Н. Методологічні основи типізації суб'єктів санаторно-курортної діяльності. Вісник КНТЕУ. 2012. № 6. С. 72-83. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2012/06/8.pdf>
 6. Галецька І., Сосновський Т. Психологія здоров'я: теорія та практика. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. 338 с.
 7. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. пер. з англ. О. Лизак, О. Наконечна, О. Шлапак. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 424 с.
 8. Гільман А. Ю. Терапевтичний випадок: короткострокова психологічна допомога при тривожному стані клієнта з вираженими психосоматичнимискаргами. URL: <http://surl.li/pcbke>
 9. Горбунова В.В., Карачевський А.Б., Климчук В.О., Нетлюх Г.С., Романчук О.І. Соціально-психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів: Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 91 с.
 10. Інвалідність і стигматизація у зв'язку з інвалідністю. URL: <http://surl.li/pcbki>
 11. Савенкова І. І. Клінічна психологія: [навчальний посібник]. Херсон: ООО «Айлант», 2018. 302 с. URL: <http://surl.li/hmten>
 12. Сантандер Х., Рьокхольт Е. Г., Селнес А. Групи психологічної підтримки дорослих, які втратили близьких людей внаслідок різних обставин. Методичний посібник, 2017. 151 с.
 13. Спіріна І. Д., Фаузі Є. С., Шорніков А. В., Шевченко Ю. М., Широков О. В., Коваленко Т. Ю., Шевченко І. Ю. Клінічний випадок формування генералізованого тривожного розладу у хворої з переломом кісток носа. URL: <http://surl.li/pcbju>
 14. Ендерс Дж. Внутрішня історія. Кишечник – найцікавіший орган нашого тіла / перекл. з нім. К. Меньшикової. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 2016. 288 с.
 15. Комінко С. Б., Кучер Г. В. Кращі методи психодіагностики: навч. посіб. Тернопіль: Карт-бланш, 2005. 406 с.
 16. Концепція охорони психічного здоров'я в Україні до 2030 року. URL: <http://surl.li/hxozd>
 17. Кулеша-Любінець М.М., Олійник Д.В., Лосяк Н.І. Абетка психічного здоров'я як медіапсихологічний ресурс у період пандемії COVID-19. Медіаторчість в сучасних реаліях: протистояння медіатравмі. Видання третє. Матеріали Всеукраїнської наукової інтернет-конференції (з міжнародною участю) (м. Київ, 19 червня 2020 р.); [укладач Чаплінська Ю.С.]. 2020. URL: <http://surl.li/pcbrs> , <http://surl.li/gdwct>
 18. Кулеша-Любінець М. М. Особливості копінг-стратегій в осіб з ішемічною хворобою серця. Збірник наукових праць: психологія Вип. 21. 2016. С.134-141. URL: <http://surl.li/pcbji>
 19. Кулеша-Любінець М. М. Професійно-розвивальна практика у лікувально-профілактичних закладах: програма та методичні рекомендації. Івано-Франківськ: Симфоній форте, 2015. 64 с. URL: <http://surl.li/pcbif>
 20. Кулеша-Любінець М. М. Психологічні особливості Я-образу осіб середньої дорослості з ішемічною хворобою серця. Теоретичні і прикладні проблеми психології: збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, №3 (44). 2017. С.126-136. URL: <http://surl.li/gfash>
 21. Курортологія та курорти України : навч. посіб. для самостійної роботи студентів VI курсу медичних факультетів при підготовці до практичних занять з навчальної дисципліни «Медична реабілітація» / уклад. С. М. Малахова, О. О. Черепок, Н. Г. Волох. Запоріжжя:

- ЗДМУ, 2019. 105 с. URL: <http://surl.li/ggfgm>
22. Максимова Н. Ю., Мілютіна К. Л., Піскун В. С. Основи дитячої патопсихології: навч. посіб. К.: Главник, 2008. 158 с.
23. Медична психологія : в 2-х т. Т. 1. Загальна медична психологія / [Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, О. С. Чабан та ін.] ; за ред. Г. Я.Пилягіної. Вінниця : Нова Книга, 2020. 288 с.
24. Медична психологія : в 2-х т. Т. 2 Спеціальна медична психологія / за ред. Г. Я. Пилягіної. Вінниця : Нова Книга, 2020. 3
25. Міщиха Л. П., Кулеша-Любінець М. М. Психічне здоров'я як складова особистісного благополуччя. Психічне здоров'я як складова особистісного благополуччя. Сучасні тенденції спрямовані на збереження здоров'я людини. Збірник наукових праць.Харків,2020.Вип.1.С.166-168. URL: <http://surl.li/gfdxi>
26. Мороз Р. А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги: методичні рекомендації. Миколаїв: Ілліон. 2016. 224 с.
27. Москалець В. П. Психологія особистості. Підручник. К., 2021. 364 с.
28. Мушкевич М. І. Клінічна психодіагностика: методичні рекомендації для студентів ф-ту психол. Луцьк, 2006. 170 с.
29. М. В. Миколайський, М. М. Марусинець. Клінічна психодіагностика: практикум [Текст]: навчальний посібник. Ів.-Франківськ: Плай, 2009. 279 с. ПНУ.
30. Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію / пер. з англ.. Д.Бусько, наук. ред.. К.Явна (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів: Вид-во УКУ : Свічадо, 2014. 120 с.
31. Національна програма ментального здоров'я та психосоціальної підтримки. Ти Як? URL: <https://www.howareu.com/>
32. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с. URL: <http://surl.li/pcbny>
33. ПОРЯДОК ТА УМОВИ надання безоплатної психологічної допомоги особам, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членам сімей таких осіб та членам сімей загиблих (померлих) ветеранів війни членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України відповідно до Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”. URL: <http://surl.li/ecmez>
34. Посібник з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки Гуманітарна допомога в Україні та сусідніх країнах. Inter-Agency Standing Committee, 2022. URL: <http://surl.li/nwbbz>
35. Практична психосоматика: депресія. Навчальний посібник / За заг. ред. О. С. Чабана, О. О. Хаустової. 2-е видання, доповнене. К., 2021.216 с.
36. Практична психосоматика: діагностичні шкали. Навчальний посібник / За заг. ред. О. С. Чабана, О. О. Хаустової. К.: ВНТУ, 2018. 108 с.
37. Протоколом допомоги дітям та підліткам з депресією. URL:<http://surl.li/pdehz>
45. Практична психосоматика: тривога. Навчальний посібник / За заг. ред. О. С. Чабана, О. О. Хаустової. К.: Видавничий дім Медкнига, 2022.144 с.
- 46.Протокол діагностики та терапії ПТСР (NICE). URL: <http://surl.li/ggfggr>
47. Проект плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. <http://surl.li/pcbmy>
- 48 Сулятицький І., Островська К., Осьодло В. та ін. Психолого-корекційний практикум травм війни: навч. посібник. Львів, 2019. 396 с.
49. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травматизації [Текст]: монографія.

Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.

50. Ферреро Бруно 365 коротких історій для душі. Львів: Свічадо, 2012. 456 с. 51. Хомуленко Т. Б. Основи психосоматики: навч.-метод. посібник. Вінниця, 2009. 120 с.

52. Швед М. І., Левицька Л. В. Сучасні технології відновного лікування хворих із гострим коронарним синдромом. К.: Видавничий дім Медкнига, 2018. 176 с.

53. Міжнародна класифікація хвороб 11-го перегляду (МКХ-11). <http://surl.li/fwqlh>

54. Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. <http://surl.li/fwqlh>

55. Довідник діагностичних критеріїв DSM-5 від Американської психіатричної асоціації / пер. з англ. О. Лизак, М. Прокопович; наук. редакція В. Горбунової, Л. Засекіної, О. Плевачук. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2023. 536 с.

56. Mishchykha, L., Cherniavska, N., Kravchenko, V., Vitiuk, N., Kulesha-Liubinets, M., Khrushch, O. (2023). Application of Mindfulness Practices in Work on Stress Reduction during the War. Revista de Cercetare si Interventie Sociala, 81, 25-38, <https://doi.org/10.33788/rcis.81.2>

57. Hryshchenko, S., Beseda, N., Slobodanyk, V., Kulesha-Liubinets, M., Bashtovenko, O., & Tryfonova, O. Neuropsychological Health Technologies. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2022, 13(3), 166-180. <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/360>

58. Sek H. Psychologia kliniczna. Warszawa: PWN, 2006. 2 T.

59. Sushchenko, L., Lysohor, L., Pavlyk, O., Shvets, O., KuleshaLiubinets, M., & Pavlenko, V. (2021). Neuropsychological Support of Education and Creative Activity of Primary School Age Children with Special Educational Needs. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 12(3), 105126. <https://doi.org/10.18662/brain/12.3/223>

60. Vasylieva, N., Kulesha-Liubinets, M., Trubaieva, K., Dub, M., Ribtsun, Y., & Ivantsev, N. Speech Therapy as a Component of Comprehensive Rehabilitation of Patients with Acute Impairment of Cerebral Circulation. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 2022, 13(3), 181-194. <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/361>

38. 61. Voskoboinikova V. V., Kalko K. O., Kulesha-Liubinets M. M., Nikolaievska Yu. V., Samoiliuk O. V., Rybalko P., Drogovoz S. M. THE EFFECTIVENESS OF MUSIC THERAPY AS A NON-DRUG APPROACH TO THE CORRECTION OF VARIOUS PATHOLOGICAL PROCESSES IN THE BODY. URL : <http://surl.li/ggfhf>

Викладач _____ Мирослава КУЛЕСА-ЛЮБІНЕЦЬ